

N:o 188.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 25 maj 1906.

— — — — Andra Kammaren den 25 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen i anledning af ifrågasatt inskränkning af de ordinarie häradshöfdingarnes tjänstledighet samt skärpta kompetensvillkor för erhållande af domareförordnande.*

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 2) utlåtande n:o 10.)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 5) utlåtande n:o 16.)

Till Konungen.

Uti en inom Riksdagen afgifven motion har framhållits önskvärdheten af dels att de ordinarie häradshöfdingarne i långt större utsträckning än för närvarande ägde rum själfva handlade de till deras ämbetsbefattningar hörande ärenden, dels ock att de unga jurister, hvilka önskade erhålla praktisk handläggning af domstolsärenden, först efter behörigen undergången utbildning måtte berättigas erhålla domareförordnanden.

För att erhålla kännedom om huru de faktiska förhållandena härutinnan gestaltat sig öfver hela riket under den senast förflutna tiden, har från Eders Kungl. Maj:ts och rikets hofrätter införskaffats uppgifter för år 1905 dels angående den tid, hvarunder de ordinarie häradshöfdingarne af särskilda anledningar hvar för sig åtnjutit ledighet från domareämbetet samt angående de särskilda ämbetsförrättningar, från hvilka de därjämte på ansökan varit befriade, dels angående de juristers lefnadsålder, hvilka under nämnda år

enligt hofrätternas förordnande tjänstgjort såsom landtdomare, äfvensom angående den tid, som förflutit från det desamma aflagt juridisk examen, till dess de erhållit sitt första landtdomareförordnande under år 1905, *dels slutligen* angående de regler, hofrätterna för sig kunde hafva fastställt i fråga om beviljande af tjänstledighet åt landtdomare samt i fråga om förordnande af deras vikarier, särskildt beträffande praktisk tjänstgöring såsom villkor för domareförordnande.

Utan tvifvel måste det betraktas såsom ett allvarsamt missförhållande, att, såsom af de infordrade uppgifterna synes framgå, hvarje häradshöfding i medeltal åtnjuter tjänstledighet under mer än en tredjedel af året samt att öfver hälften af de lagtima tingen förrättas af vikarier. Uppenbarligen måste rättsskipningens kontinuitet och säkerhet samt därmed också befolkningens aktning för lag och rätt lida af ett dylikt tillstånd.

Visserligen får det ej förbises, att anledningarna till häradshöfdingarnes ledighetsansökningar ofta äro af den art, att ledighetens beviljande måste anses påkalladt af ett verkligt behof. I sådant afseende må erinras om nödvändigheten af tjänstledighet i händelse af sjukdom, om häradshöfdingarnes behof af någon tids hvila från sitt ansträngande kall, om angelägenheten af att de unge män, som ämna ägna sig åt domarekallet, erhålla praktisk öfning under erfarna domares ledning, äfvensom därom att göromålen i en domsaga kunna vara så vidlyftiga, att häradshöfdingarne ej kunna medhinna arbetet med mindre än att de få öfverlämna ämbetet till en vikarie och under ledighetstiden själfva, ostörda af de löpande göromålen, syssla med ett eller annat till domareämbetet hörande arbete. Slutligen må bland sådana anledningar till ledighet nämnas det ej ovanliga förhållandet, att häradshöfdingarne af annat offentligt uppdrag nödgas att under längre eller kortare tid afhålla sig från utöfningen af sitt ordinarie ämbete.

Af de nu nämnda anledningarna äro sjukdom och offentligt uppdrag tydligen af den beskaffenhet, att de kunna lämnas ur räkningen. Så är däremot ej fallet med de öfriga. Hvad sålunda till en början häradshöfdingarnes behof af hvila beträffar, så synes det Riksdagen, som om detta behof för närvarande mer än skäligt tillgodoses genom den ledighet, som beviljas häradshöfdingarne »för enskilda angelägenheters vårdande» äfvensom delvis »för hälsans vårdande». Särskildt anmärkningsvärda finner Riksdagen de regler, som Göta hofrätt och hofrätten öfver Skåne och Blekinge, enligt

hvad de meddelat, uppställt i fråga om den tid, hvarunder en häradshöfding för enskilda angelägenheter eller därmed likställd anledning årligen må få åtnjuta tjänstledighet.

En inskränkning af den häradshöfdingarne medgifna rätten till ledighet synes Riksdagen böra kunna utan obillighet genomföras, och håller Riksdagen före, att häradshöfding för hälsans vårdande utan styrkt sjukdom eller eljest för enskilda angelägenheter bör kunna erhålla ledighet från högst en tredjedel af de i domsagan förekommande lagtima ting eller tingssammanträden samt från häradshöfdingeämbetet i öfrigt under två eller högst tre månader.

Hvad vidare angår ledighet till följd af göromålens hopande och vidlyftighet, anser Riksdagen, att då en dylik ledighetsanledning visar sig vara af mera stadigvarande beskaffenhet, sådant tyder på att domsagan är för stor och därför bör delas. Möjligen skulle vid ett tillfälligt hopande af göromålen i domsagorna äfven kunna användas den utvägen att ålägga vederbörande häradshöfding att själf hålla tingen samt till vikarien öfverlämna de öfriga ämbetsgöromål, som ej kunna af honom själf medhinnas, hvarjämte till beredande af lättnad i häradshöfdingarnes göromål i sådana trakter, där ransakningar med häktade personer visat sig taga deras tid alltför mycket i anspråk, lämpligen skulle kunna förordnas ständiga brottmålsdomare.

Äfven om häradshöfdingarnes tjänstledighet genom åtgärder i nu antydd riktning skulle kunna i någon mån inskränkas, så utgör dock de unga juristernas behof af praktisk utbildning i domarekallet i viss mån ett hinder för en dylik inskränkning. Enligt Riksdagens mening vore det emellertid önskvärdt, om häradsrätterna kunde befrias från att tjänstgöra som öfningsfält för det ej ringa antal unga jurister, som nu under någon tid innehafva anställning såsom biträden hos häradshöfding, men sedermera ej ägna sig åt domarekallet, utan i stället blifva tjänstemän inom landsstaten eller andra grenar af administrationen, advokater, bankmän eller dylikt. Att åstadkomma en inskränkning af detta missförhållande utan att på samma gång träda andra viktiga intressen för nära är utan tvifvel en ganska svårlöst uppgift. Närmast till hands skulle möjligen ligga att fordra längre tids tjänstgöring hos domare såsom villkor för erhållande af domareförordnande. Därigenom skulle tillströmningen af unga jurister till häradsrätterna aftaga och tillika vinnas ökad garanti för att den unge domaren ägde erforderlig praktisk

erfarenhet samt, om den förberedande tjänstgöringen måste äga rum inom samma domsaga, önskvärd personal- och lokalkännedom. Mot ett utsträckande af tiden för den förberedande praktiska tjänstgöringen talar emellertid de unga juristernas berättigade fordran att ej alltför länge nödgas ägna sig åt ett osjälfständigt och ofta oafönadt arbete. Någon förlängning af samma tjänstgöring torde dock kunna genomföras, utan att detta intresse i svårare mån kränkes. Riksdagen anser för öfrigt, att den olägenhet, som en förlängd utbildningstid skulle medföra för de blifvande domarne, skulle uppvägas af den väsentligt minskade konkurrensen om biträdesplatserna från de unga juristers sida, hvilka ej hafva för afsikt att för framtiden ägna sig åt domarebanan. I detta sammanhang må dessutom erinras, hurusom Göta hofrätt under en längre tid såsom villkor för landtdomareförordnande fordrat minst två års tjänstgöring såsom biträde hos häradshöfding, men för ett par år sedan nedsatt denna tjänstgöringstid till 1 1/2 år, sannolikt i afsikt att åvägabringa likformighet i ifrågavarande afseende mellan hofrätterna, men det synes Riksdagen, som om denna afsikt lämpligare kunnat vinnas därigenom, att de öfriga hofrätterna fastställt samma villkor för erhållande af domareförordnande, som Göta hofrätt förut under en längre följd af år fordrat.

Uppenbart är emellertid, att frågorna om inskränkning af häradshöfdingarnes tjänstledighet samt om skärpning af domarevikariernas kompetens kräfva ytterligare utredning, som lämpligast kan af Eders Kungl. Maj:t åstadkommas.

På grund af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes, efter verkställd utredning, taga i öfvervägande, *dels* huruvida icke den tjänstledighet, som de ordinarie häradshöfdingarne utan åberopande af laga förfall åtnjuta, må kunna inskränkas, särskildt då fråga är om förrättande af lagtima ting eller tingssammanträde, *dels ock* huruvida icke fordran på praktisk utbildning i domarekallet såsom villkor för erhållande af häradshöfdingeförordnande må kunna i någon mån skärpas.

Stockholm den 25 maj 1906.

Med undersätlig vördnad.

---